

Programrapport

Programmets namn: Ämneslärarutbildning för grundskolans årskurs 7-9: svenska, engelska, svenska som andraspråk	Ladokkod: LASEA17h
Antal högskolepoäng: 270	Årskull 2017h
Programansvarig: Eva Hesslow fr o m jan-18, tidigare Ann-Sofie Karlsson	

Enligt Riktlinjer för löpande utvärdering av kurser och utbildningsprogram vid Högskolan i Borås (Dnr 589-17) ska programrapporten utgå ifrån följande aspekter:

- 1) Studenternas möjlighet till ansvar och delaktighet
- 2) Sambanden mellan programmets kurser samt mellan examensmål, lärandemål undervisningsformer och examinationer
- 3) Forskningsanknytning i programmet
- 4) Programmets resurser och hur dessa har använts
- 5) Programmets användbarhet och förberedelse för ett föränderligt arbetsliv

Kommentarer gällande studentutvärdering, termin 9

Av den aktuella studentkullen har, när denna rapport skrivs, av olika anledningar bara två studenter kommit till termin nio i utbildningen. Detta kommenteras längre fram i rapporten. En skriftlig avslutande enkät erbjöds men studenterna valde att inte besvara enkäten. I stället genomfördes en muntlig utvärdering med till övervägande del samma frågor som i tidigare skriftlig enkät. I gruppen fanns den sista terminen (hösten 2021) även flera studenter som var omregistrerade för att skriva sina examensarbeten och som alltså inte tillhörde den aktuella studentkullen och som därför inte heller deltog i den muntliga programutvärderingen.

Övrigt underlag för programrapporten:

- Kursrapporter för aktuell studentkull. Svarsfrekvensen för enkäter har varierat mellan de olika kurserna i programmet, men kursrapporterna har ändå bidragit med relevant information.
- Hur lärartid och lärarkompetens har fördelats, utdrag ur TFU, framtaget av administratör.
- När det gäller studentgruppens genomströmning och avhopp har underlag framtaget av administratör använts. I detta underlag framkommer dock inte huruvida studenter som hoppat av ämneslärarprogrammet har bytt till annan utbildning vid Högskolan i Borås eller om de senare har återkommit efter studieuppehåll. När det gäller uppehåll och

avbrott har programansvariga och övriga lärare ändå viss kännedom som har varit till nytta.

- Mötesanteckningar från programråd.
- Tidigare programrapport.

Programrapporten har förankrats med programutvecklingsgruppen. I programutvecklingsgruppen ingår flertalet kursansvariga för kurser inom ämneslärarprogrammet, samt några lärare med undervisning i programmet och en VFU-ansvarig.

Studenternas möjlighet till ansvar och delaktighet

Studenter vid Högskolan i Borås har möjlighet att engagera sig i programråd och andra övergripande organ där studentkåren har formell representation. Det är ibland svårt för studentkåren att fylla platserna. Den aktuella studentkullen har tyvärr inte haft någon representant i programråd eller andra övergripande organ men studenterna har i olika sammanhang lyft fram att det har funnits goda möjligheter till ansvar och delaktighet.

Alla studenter har genom kursvärderingar möjlighet att vara delaktiga i och påverka utbildningen. Kursvärderingarna genomförs i slutet av samtliga kurser. I kurser om mer än 15hp ska även en mittkursvärdering genomföras. Formerna för denna varierar, medan kursvärderingen i slutet av kursen alltid genomförs anonymt genom en digital som i första hand distribueras via aktuell lärplattform. Svarsfrekvensen på enkäten varierar och flera kursansvariga upplever en svårighet i att få studenter att besvara den. Studenternas kursvärderingar sammanvägs med kurslagets värdering och utmynnar i en kursrapport som ska tillgängliggöras för studenter på kursplaneringsmöten och även i digital form. Hur den digitala publiceringen ska ske har ändrats under studentkullens utbildningstid och tillgängligheten har tyvärr varierat, något som möjligen kan ha påverkat studenternas vilja att besvara enkäter.

I rutinen för kursplanering ingår att ett kursplaneringsmöte ska erbjudas kommande studentkull i god tid före nästa kurstillfälle. Detta gäller för alla kurser utom programmets första kurs. Under kursplaneringsmötet ska kursrapporten från föregående kurstillfälle presenteras och genomförda och planerade åtgärder gås igenom. Vid kursplaneringsmötet har studenterna möjlighet att i kursens planeringsskede påverka studiegrupper, schemaläggning och till viss del även arbetsformer. Vid något tillfälle har aktuell kull inte erbjudits kursplaneringsmöten, vilket exempelvis kan ha berott på att kursansvarig varit ny i rollen och inte nåtts av information om de rutiner som finns. Lärarna i programmet betonar att det är positivt att som nyanställd introduceras i kursansvarsuppdraget genom att få dela kursansvar med någon med längre erfarenhet, något vi framför i samband med tjänsteplanering och som också har framförts i tidigare programrapport.

En slutsats som kan dras såväl av muntlig programutvärdering som av tidigare kursvärderingar och kursrapporter för aktuell studentkull är att möjligheterna att påverka och vara delaktig i utbildningen har setts som goda och uppskattats av studenterna. Möjligheterna till direkt kommunikation med lärare betonas, vilket möjligen i alla fall delvis kan kopplas till att programmets studentgrupper ofta är relativt små och att flera av lärarna har inslag i flera av programmets kurser. Studenterna betonar ofta att mer informella kontakter är givande, eftersom dessa ger viss möjlighet att påverka pågående kurs. Muntlig kommunikation är dock inte anonym,

vilket enkäter i pingpong är. Studenterna betonar att det ofta har varit lätt att få kontakt med lärare, men studenterna i den aktuella kullen pekar även på att det i någon kurs har varit svårare än i andra att få kontakt med ansvariga. Intrycket från den kursen har i något fall också varit att lärares kommunikation med varandra har varit bristfällig. Här har alla lärare ett stort ansvar, exempelvis för att svara på mejl inom rimlig tid och att ge samstämmig information, alternativt hänvisa vidare.

Inom området ansvar och delaktighet finns utvecklingsmöjligheter. Dessa bygger både på att studenter bjuds in till formella och informella påverkansmöjligheter men också på studenternas vilja att engagera sig i sin utbildning. En fortsatt diskussion om hur vi kan få fler studenter att engagera sig behövs. Ett sätt som programansvarig planerar att pröva för att öka studenternas delaktighet är regelbundet återkommande ”programträffar”, både för specifika kullar och för alla programmets studenter. I det senare fallet kan dessa träffar ses som en form av erfarenhetsutbyte. En utvecklingsmöjlighet inom området ansvar och delaktighet kan även vara att vi ibland bjuder in studenter till programutvecklingsgruppens möten, vilket vid ett tillfälle gjordes för studenter i den aktuella kullen.

Programansvarigs erfarenhet är att studenterna hör av sig och påtalar om det skulle dyka upp något problem inom en kurs och att de då också efterfrågar lösningar. Eftersom detta dock hört till ovanligheterna, är en slutsats att de flesta kurser genomförs på ett sätt som studenterna är tillfreds med och att studenterna i första hand kommunicerar direkt med kursansvarig. I de fall studenter hört av sig till programansvarig har det oftast varit enkelt att lösa problemen, vilket delvis kan bero på att studentgrupperna är relativt små men också på att majoriteten av lärarna finns inom en och samma sektion (sedan 1/7 2021 institution) och därigenom har nära kontakt. Aktuell studentkull tog sin examen i januari 2022, vilket innebar att de sedan mars 2020 på grund av Corona-pandemin till stora delar har genomfört utbildningen på distans. Under den perioden ökade av förklarliga skäl antalet studenter som hörde av sig med frågor och synpunkter. Informationen till studenterna har enligt studenterna ändå i stort sett fungerat bra.

Sambanden mellan programmets kurser samt mellan examensmål, lärandemål undervisningsformer och examinationer

Utbildningen omfattar en utbildningsvetenskaplig kärna om 75 hp, inklusive 15 hp verksamhetsförlagd utbildning (VFU), samt ämnes- och ämnesdidaktiska studier om 195 hp inklusive 15 hp ämnesrelaterad verksamhetsförlagd utbildning i för studenten relevant verksamhet.

I utbildningsplanen betonas vikten av integrering mellan ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier samt de estetiska uttrycksformernas betydelse i pedagogisk verksamhet i grundskolan. Alla utbildningar vid Högskolan i Borås har också en profil mot hållbar utveckling och informationssökningskompetens. I ämneslärarutbildning med inriktning mot grundskolans årskurs 7-9 ingår även utveckling av en digital kompetens.

I olika sammanhang har det framkommit framkommer att det, som en student i den aktuella studentkullen uttryckte det, är ”lyxigt” att ha ämne och ämnesdidaktik och också VFU integrerat i kurserna. Samma student uttryckte också i det sammanhanget att programmet ”har varit otroligt givande”. Detta bekräftar tidigare programrapports bild av att studenterna ser just kopplingen

mellan ämnesstudier och ämnesdidaktik samt VFU som en styrka i programmet. I tidigare programrapport framkom dock också att studenterna menade att anknytningen till praktisk verksamhet ibland har känts svag, exemplifierat med att VFU-uppgifter kan vara svåra att genomföra. Någon tydlig sådan åsikt har inte framförts från den aktuella studentkullen. Flera kurslag arbetar nu med att se över VFU-uppgifter. Ett arbete med att se över VFU-mål och examinationer hade påbörjats i programutvecklingsgruppen men avstannade i samband med pandemi-utbrottet. Detta arbete behöver återupptas och aktualiseras, särskilt mot bakgrund av att det tidigare ämneslärarprogrammet med tre ämnen (vilket är det som aktuell kull har läst) nu successivt ersätts av två program med två ämnen (svenska och engelska respektive svenska och svenska som andraspråk). I samband med det ses kurser, innehåll och också VFU över.

I den muntliga programutvärderingen och i andra sammanhang betonar studenterna att arbets- och examensformer varierats både inom och mellan kurser, vilket de menar varit positivt. Vidare nämns i olika underlag att lärarna är professionella och att undervisningen gett ett gott stöd för lärande. I detta sammanhang har aktuell studentkull i olika sammanhang betonat det positiva i att flertalet lärare har egen erfarenhet av undervisning i ungdomsskolan. Progressionen genom utbildningen har också upplevts som tydlig: ”Det går att se ett mönster och att kurser bygger på varandra”.

Från hösten 2021 erbjuds en ny ämneslärarutbildning som ersätter den tidigare. Studenterna läser nu antingen svenska och svenska som andraspråk eller svenska och engelska, i stället för alla tre ämnena. Utbildningen blir då också en termin kortare. I arbetet med att utveckla denna nya utbildning har programutvecklingsgruppen samt kursansvariga i samband med att nya kursplaner skrivs ett ansvar för att tillsammans se över såväl mål och examinationer som kurslitteratur och också tydliggöra kopplingen till examensmålen. På så sätt kan vi fortsätta att ytterligare stärka sambanden mellan kurserna och progressionen inom programmet, bland annat i linje med erfarenheter beskrivna i kursvärderingar och i denna programrapport.

En viktig aspekt som återkommande har lyfts av studenter inom ämneslärarprogrammet, är att innehållet i UVK-kurserna inte alltid upplevs som så relevant för dem och att föreläsare ibland inte tycks medvetna om att blivande ämneslärare ingår i studentgruppen. Detta gäller främst den första UVK-kursen, som fram till hösten 2021 under hela termin ett samlästes med övriga program och där ämneslärargruppen var en liten grupp jämfört med andra utbildningar. Studenterna i denna kull (och även i andra kullar) har också i olika sammanhang framfört att det hade varit positivt om de hade fått möta något av programmets ämnen tidigare, vilket även har varit ett önskemål från programmets lärare. Som en konsekvens av detta och mot bakgrund av diskussioner i programutvecklingsgruppen och med sektionsledningen, har UVK 1 i den nya utbildningen delats i två kurser om vardera 15 hp. Dessa kurser läses enbart av ämneslärarstudenter men med viss samläsning med övriga program. Efter 15 hp UVK möter studenterna nu sitt första inriktningsämne, svenska. Förhoppningen är att denna förändring ska bidra till att stärka yrkesidentiteten hos studenterna och även bidra till en ökad genomströmning. Att genomströmningen i ämneslärarprogrammet för årskurs 7-9 är låg är inte unikt för Högskolan i Borås, men det är ändå väsentligt att vi arbetar för att minska andelen avhopp och öka utbildningens attraktivitet. Den kull som är aktuell för denna programrapport har dock läst programmet enligt den tidigare ordningen och det är först i programrapport för kullen som

började 2021 som de nya programmen kommer att utvärderas. Vi kommer dock att ha kursrapporter att tillgå och dessa blir givetvis väsentliga för utvecklingen av de nya programmen.

Statistik från Ladok visar att 18 studenter fanns registrerade den första terminen för den aktuella studentgruppen, men att detta antal till termin två hade minskat till 7. Orsakerna till denna skillnad är inte klarlagda, eftersom högskolan inte har rutiner för att följa upp och efterfråga orsaker till avhopp eller byten till andra program. Programutvecklingsgruppen diskuterar om och i så fall hur en sådan rutin skulle kunna införas med stöd av HB:s verksamhetsstöd. I den muntliga programutvärderingen framförde kvarvarande studenter att flera av deras studiekamrater redan efter VFU:n i termin ett kände att ämnesläraryrket inte var rätt yrke för dem, varför mångas aktivitet minskade redan under den första terminen. Yttrandet kan problematiseras, exempelvis genom att vi funderar över vilken information och vilket stöd studenterna får inför sin första VFU-period. Samtidigt kan det ses som positivt att studenter inte stannar i en utbildning och först i ett sent skede upptäcker att det inte är rätt yrke för dem. I aktuell kurs fanns också någon student, som hade sökt utbildningen för att lära sig svenska. Detta är något som inte helt sällan anges som orsak till varför studenter sökt utbildningen och här behöver vi fundera vidare på hur programmet marknadsförs. Även studie- och yrkesvägledare på gymnasier behöver ha en god kännedom om programmets innehåll.

Sista terminen var endast två studenter från den ursprungliga studentgruppen registrerade. Från den aktuella kullen finns dock några studenter som av olika anledningar blivit försenade med sina studier, men som finns kvar i programmet, och ett par studenter som har bytt till andra utbildningar, både vid Högskolan i Borås och vid andra lärosäten. När denna programrapport skrivs har en student tagit ut examen.

Forskningsanknytning i programmet

Ämneslärarprogrammet forskningsanknyts på olika sätt. Kurslitteratur samt föreläsningar kopplas till relevant forskning inom de olika områden och ämnen som ingår i programmet. Denna koppling sker både genom att lärare som bedriver egen forskning undervisar i programmet och genom att undervisande lärare knyter an till annan aktuell forskning. Detta lyftes också i den muntliga programvärderingen fram som mycket uppskattat. I flera av programmets kurser ingår även undervisning om vad forskning är och om hur forskning kan bedrivas, exempelvis genom resonemang om empiriska studiers data, teori och analys. På så sätt bidrar programmet till ett systematiskt och kritiskt förhållningssätt, som studenterna kan använda sig av i sitt blivande yrke som en del av att arbeta på vetenskaplig grund.

Inom UVK-kurserna synliggörs forskningsområden som berör hela skolväsendet. I de ämne-teoretiska och ämnesdidaktiska kurserna knyts an till såväl ämne-teoretisk som ämnesdidaktisk forskning. Forskning presenteras vid föreläsningar både av adjunkter, som inte själva bedriver forskning men som har en god områdeskunskap, och av aktiva forskare inom aktuella områden. I olika examinerande moment krävs även att studenterna tydligt ska motivera och förankra resonemang i relevant forskning. Därtill krävs att studenterna under programmets gång självständigt söker, läser, analyserar och presenterar vetenskapliga artiklar, främst i de avslutande examensarbetskurserna men även i tidigare kurser. Inom de ämnes- och ämnesdidaktiska studierna skriver studenterna två självständiga arbeten (examensarbeten) om vardera 15 hp.

Studenterna upplever att de genom utbildningen har fått en ökad kunskap om forskning inom utbildningsvetenskap/pedagogiskt arbete.

När det gäller programmets forskningsanknytning pågår ett kontinuerligt arbete. För den aktuella kullen har den totala andelen undervisning bedrivna av adjunkter uppgått till drygt 50 procent. Övrig undervisning har genomförts av lektorer men också delvis av professorer. Andelen disputerad personal har varierat mellan kurserna, beroende på hur kompetensen bland personalen på högskolan har sett ut. Ett kontinuerligt arbete med personalförsörjning pågår, vilket har resulterat i flertalet rekryteringar som stärker den vetenskapliga miljön och därigenom programmets forskningsanknytning. Exempelvis har det sedan denna kull påbörjade sin utbildning anställts en lektor och en docent med fokus på språk och språkdidaktik samt en professor i språkdidaktik. Vidare har två av högskolans adjunkter med undervisning i svenska som andraspråk disputerat. Det är av högsta vikt att de resurser som finns i form av disputerad personal även fortsättningsvis används för undervisning i programmet, vilket är en prioriteringsfråga som ledningen behöver ta ett stort ansvar för. Det är också av vikt att kompetensförsörjningsplanen täcker in exempelvis kommande pensionsavgångar, så att erforderlig kompetens finns inom alla de delar som ingår i programmet.

Programmets resurser och hur dessa har använts

Den aktuella studentkullen hade som tidigare nämnts ett ovanligt högt antal avbrott redan under termin ett och även under termin två valde studenter att av olika anledning avbryta sina studier. Detta medförde att det inför terminsstart hösten 2018 bara var två studenter registrerade. Ett beslut fattades då om att svenskursen skulle flyttas till termin fem och att aktuell kull i stället skulle samläsa engelska och svenska som andraspråk med tidigare kull (LASEA16). Detta beslut kommunicerades och förankrades med studenterna (se DNR586-18) och en reviderad utbildningsplan gällande LASEA17 skrevs fram. På så sätt möjliggjordes även viss samläsning med efterföljande kull (LASEA18) och resurser utnyttjades därmed mer effektivt. De sista terminerna var dock ingen samläsning möjlig, men däremot har det i kurserna tillkommit studenter som har haft enskilda moment kvar att göra.

I programmet finns överlag en strävan efter att de lärare som har bäst kompetens för de olika moment som ingår i utbildningen, ämnesteoretiska såväl som ämnesdidaktiska, också ska ansvara för undervisning och examination i dessa moment. Det har ibland inträffat att detta har varit svårt att genomföra fullt ut, då flera lärare i programmet har fulla tjänster. Ett fortsatt arbete med att prioritera så att resurser i form av personal utnyttjas på bästa sätt, bedöms av programansvarig vara mycket viktigt. I de nya programmen, där UVK 1 är en egen kurs för ämneslärarstudenterna, kan detta vara av särskilt stor vikt, så att denna första kurs verkligen upplevs som meningsfull. I CUVK11 (den kurs som läses av alla studenter) undervisar en hög andel lärare med vetenskaplig kompetens och det är väsentligt att detta bibehålls även i den nya kursen för ämneslärarstudenterna.

Programmets användbarhet och förberedelse för ett föränderligt arbetsliv

I den muntliga programvärderingen diskuterades om studenterna upplever att de genom den högskoleförlagda utbildningen (HFU) och den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) har fått

stöd i sin professionsutveckling. Här framkom en bild av att utbildningen tycks ha förberett studenterna väl för det kommande yrkeslivet. Studenterna känner sig på det stora hela redo att undervisa i de ämnen som de utbildats för.

Den aktuella studentgruppen bestod dock av få studenter, vilket gör det svårt att dra långtgående slutsatser.

Övrigt

Även om nuvarande program successivt kommer att avvecklas och ersättas av två program är det som tas upp i denna programrapport och de förslag som förs fram relevant inför framtiden. Vi behöver dels skapa fortsatt goda förutsättningar för de studenter som nu är inne i utbildningen i nuvarande program, dels fortsatt utveckla de nya programmen med stöd i sådant som tagits upp här.